

lagianos per initium fidei, quod tribuebant naturæ, intellexisse voluntatem illam, quæ proxime imperat actum fidei infusæ, et movet intellectum ad credendum sicut oportet. Quia, ut statim dicam, in omnibus operibus pietatis agnoscebant gratiam esse necessariam, etiam quoad proximum et quasi intrinsecum initium eorum. Vix autem ignorare poterant, quin illa voluntas sit opus pietatis, nec poterant rationem reddere, cur voluntas poenitendi, vel sperandi inchoetur a gratia et non voluntas credendi. Videntur ergo ante totum actum credendi sicut oportet, ut includit tam intellectum quam voluntatem, posuisse alium credulitatis affectum naturalem, et fortasse simul aliam fidem imperfectam et ordinis inferioris, quæ sit initium non intrinsecum, sed extrinsecum perfectæ fidei et consequenter totius salutis, quatenus vim habet impetrandi a Deo gratiam ad altiorem fidem. Et de hoc incremento videtur loqui Augustinus, dicto libro de Prædestinatione Sanctorum, cap. 2, dum refert, Semipelagianos dixisse: *Ex nobis quidem nos habere ipsam fidem, sed incrementum ejus ex Deo.* Hoc enim incrementum non videtur esse per intensionem, vel aliam majorem perfectionem ejusdem actus, sed per elevationem ad altiorem actum fidei. Quod si hæc fortasse fuit sententia Semipelagianorum, non satis impugnatur quod negotium prædestinationis, probando actum credendi sicut oportet, et voluntatem illi proportionatam, fieri non posse sine gratia: quia adhuc relinquitur difficultas, an illa gratia, quæ datur ad sic credendum et ad volendum sic credere, habeat ex parte nostra aliam priorem causam, scilicet illam qualemcumque fidem et credulitatis affectum, quem non ex nobis efficere posse Semipelagiani volebant.

16. *Quorundam opinio circa errorem Semipelagianorum.* — Propter quam fortasse causam, solent aliqui Semipelagianos impugnare ex hoc capite, quod asseruerint, posse liberum arbitrium suis viribus habere actum fidei, etiam imperfectum et naturalem circa res fidei sibi exterius propositas, cum affectu etiam naturali et imperfecto tali fidei proportionato: vel etiam posse habere velleitatem aliquam, seu desiderium imperfectum credendi, sicut et quantum necesse est. Atque ex hoc capite quidam impugnant, et cum Semipelagianis sentire dicunt eos, qui docent, liberum arbitrium sine gratia posse habere hos affectus et actus imperfectos, non solum fidei, sed etiam spei, charitatis, poenitentiae, etc.

Solentque contra hanc sententiam ac si esset Semipelagianorum objicere Scripturæ loca, in quibus omnia bona opera gratiæ tribuuntur, quæ vulgaria sunt, et ideo tria tantum breviter attingam. Primum est illud Joan. 15: *Sine me nihil potestis facere*, nam illa fides et affectus aliquid boni est, ergo fieri non potest sine Christo, id est, sine gratia Christi et influxu ejus, ut exponunt Patres et Concilia, et eleganter Tridentinum, cap. 6. Secundum est, 1, ad Corinth. 4: *Quid habes, quod non accepisti, quod si accepisti, quid gloriaris, quasi non acceperis?* Multum enim haberet homo, unde in se gloriari posset, si ex se et sine gratia Dei posset utcumque credere, vel amare. Legatur Augustinus, de Prædest. Sanct., cap. 4 et 5. Tertium est 2, ad Corinth. 3: *Non sumus sufficientes cogitare aliquid a nobis, quasi ex nobis, sed sufficientia nostra ex Deo est.* Nam ut Augustinus sæpe expendit, omnis boni initium est sancta cogitatio, quæ necessario præcedere debet ante omnem bonum et liberum motum voluntatis: ergo si illa cogitatio non potest esse ex nobis, sed ex Deo, non potest fides illa ex nobis esse: et ideo dicebat alibi idem Paulus: *Qui cepit in vobis bonum opus, ipse perficiat*, ad Philippenses, 1 et 2.

17. *Imperfectam fidem posse esse sine gratia.* — Sed hi auctores non distinxerunt duo, quæ in hac materia distinguere necesse est, ne graviter in ea erretur et sub umbra Semipelagianorum viri catholici et doctissimi impugnentur. Aliud ergo est, posse liberum arbitrium habere suis viribus imperfectum affectum, vel actum fidei: aliud est, posse per actum hujusmodi esse sibi causam gratiæ et auxilii necessarii ad perfecte credendum, sicut oportet: Utrumque autem horum asseruerunt Semipelagiani, verumtamen in primo non errant, nisi quatenus illi adjunxerunt secundum, imo propter hoc posterius, illud prius putarunt esse necessarium. At vero, si primum a secundo separetur, sicut a Catholicis separatur non solum ad errorem Semipelagianorum non pertinet, verum communis est theologorum sententia, et ipsa experientia nota. Nam hæreticus credit multa mysteria fidei, non per gratiam, sed per propriam voluntatem, quia imperfecte et solum humano modo credit. Et nos sæpe similes actus facimus, alias quoties credimus, vel amamus, certi essemus, quod sicut oportet credimus, vel amamus, quod plane falsum est. Quod si in nobis inveniuntur hi actus imperfecti, certe non sunt

tales, quales esse oportet ad pietatem et justitiam coram Deo: ergo non pertinet ad Semipelagianorum errorem dicere, ad hos actus imperfectos non esse necessariam gratiam, quia Concilia solum definiunt esse necessariam ad tales affectus efficiendos sicut oportet. Nec etiam dari potest ratio, ob quam liberum arbitrium non possit tales actus imperfectos efficere, cum illi ex se ordinem naturæ non excedant: quod de bonis operibus moralibus latius infra dicemus, nam omnium eadem est ratio, quantum ad singulos actus spectat, ita enim nunc loquimur. Quanta vero possit esse perfectio talium actuum, vel quæ sit illorum imperfectio, diligenter observare oportet, ne plus aliquid tribuatur libero arbitrio, quam par sit: verumtamen hoc in materia de gratia tractandum est, ad præsens enim satis est, quod non attingant illum gradum perfectionis, quem Concilia requirunt, cum addunt illam particulam, *sicut oportet*. Quam his verbis explicuit Augustinus, libro de Correptione et gratia, cap. 2: *Quando id agunt, sicut agendum est, id est, cum dilectione et delectatione justitiæ, suavitatem, quam dedit Dominus, ut terra ejus daret fructum suum, accepisse se gaudeant.*

18. Quocirca testimonia illa Scripturarum, si ad hoc afferantur, ut ex eis colligatur, tales actus imperfectos sine gratia fieri non posse, nihil probant. Quia in illis locis sermo est de operibus pietatis, quæ ad vitam æternam conducunt: nam quæ hujusmodi non sunt, pro nihilo reputantur, ut expresse declaravit Augustinus, libro de Prædestinatione Sanctorum, cap. 2, et aliis locis, quæ infra referemus. Alioquin eisdem testimoniis probaretur, non posse liberum arbitrium sine auxilio gratiæ facere unum opus bonum morale: quod quam sit falsum infra ostendam. Adducta vero illa testimonia ad confutandum Semipelagianam sententiam, constituentem in his actibus principium fidei, saltem extrinsecum, et causale, ut sic dicam, validissima sunt, et illis utitur Augustinus, citatis locis, prout statim concludemus, et declarabimus.

19. *Quid Semipelagiani senserint de initio bonorum operum.* — Quæ autem diximus de initio fidei, applicari cum proportionem possunt ad initium cujuslibet operis pietatis, et consequenter, multoque magis ad initium totius salutis, vel etiam perseverantiæ. Nam dubitari etiam potest, an Semipelagiani tribuerint libero arbitrio initium singulorum operum pietatis, vel solius fidei. Nam hoc posterius indicat Hilarius in sua epistola dicens: *Ceterum*

*ad nullum vel incipiendum, necdum perficiendum, quemquam sibi posse sufficere consentiunt.* Quæ fere verba resumit Augustinus, libro de Prædestinatione Sanctorum, cap. 4, repetens ea, in quibus jam secum conveniebant, ut alia persuaderet: *Percenerunt etiam (inquit) ut præveniri Dei gratia voluntatem hominum fateantur, atque ad nullum opus bonum, vel incipiendum, vel perficiendum, sibi quemquam sufficere posse consentiunt.* Et capite secundo idem repetit: indeque ad hominem argumentatur, quod si liberum arbitrium per se non sufficit ad initium aliorum operum pietatis, nec ad initium fidei sufficiat, cum opus fidei non sit omnium infimum, sed difficilius, magisque arduum, ac perfectum, quam multa ex reliquis. Aliunde vero apparet, Semipelagianos tribuisse libero arbitrio initium omnium operum pietatis, et Deo, seu gratiæ solum progressum, et perfectionem illius initii. Nam ut supra notavi, ipsam etiam perseverantiam in justitia libero arbitrio tribuebant: non quia negarent esse necessarium adjutorium, et verum spiritum gratiæ ad perseverandum, sed quia illud ipsum putabant, habere aliquod initium ex nobis, perseverantia autem non datur nobis, nisi quatenus collectio illorum operum, quibus perseveratur, nobis confertur: nec collectio ipsa præstatur, nisi quatenus singula opera totius collectionis nobis donantur, quia collectio non est aliquid præter opera, nec fit, nisi quatenus ipsa fiunt. Igitur eo modo, quo perseverantia est a nobis, ipsa bona opera pietatis sunt a nobis, at perseverantia ponebatur a Semipelagianis esse a nobis, saltem quoad initium, ergo et singula pietatis opera. Unde Cassianus, lib. 2, de Institutione renunc., cap. 13, inter bona opera, quibus nos ex nobis gratiam Dei impetramus, ponit jejunia, vigiliæ, lectiones, etc., et cap. 14, ait, his solis non posse perfectionem consummari sine gratiæ Dei adjutorio, ad illud tamen obtinendum necessaria esse illa opera. *Quia non datur nisi desiderantibus, laborantibus, petentibus, volentibus, et currentibus*, et concludit. *Præsto est namque, occasione tantum sibi a nobis bonæ voluntatis oblata, ad hæc omnia conferenda.* Ubi satis aperte videtur ad omnia virtutum opera, ad quæ gratia necessaria est, requiri ex parte nostra aliquod prævium initium.

20. Duobus ergo modis hæc conciliari possunt. Primo, asserendo Massilienses non tribuisse libero arbitrio proximum initium gratiæ, nisi quoad fidem, seu voluntatem credendi, tamen illud ipsum posuisse, ut remotum

principium cæterorum auxiliorum ad quoslibet alios actus, quia omnia illa, impetrat fides. Ac subinde non fuit eis necessarium, ponere novum initium ex solo libero arbitrio ad reliquos bonos actus, sed ex fide, non quacumque, sed jam perfecte concepta ex adjutorio gratiæ. Et hoc ipsum satis etiam illis erat, ut totius prædestinationis causam, quoad omnes effectus, et auxilia gratiæ in homine ponerent, quia saltem remote illud initium fidei esset causa omnium subsequentium effectuum.

21. Secundo modo conciliari illa possunt, et (ut opinor) magis ad mentem eorum, per distinctionem datam duplicis initii intrinseci, vel extrinseci. Nam de intrinseco initio intelligendum videtur, quod Augustinus et Hilarius referunt, eos dixisse, liberum arbitrium sine gratia non valere ad inchoanda pietatis opera; nam fatebantur (ut idem Augustinus ait) *præveniri gratia Dei voluntatem nostram, ad hæc opera*, quæ gratia præveniens est in illo ordine, quasi primum principium operum pietatis. Ante hoc vero ponebant aliud principium extrinsecum, seu causale, quod extra gratiam, et ante gratiam sit, et causa sit totius gratiæ subsequentis: et hoc videntur posuisse etiam pro auxilio præveniente ad spem, et charitatem, et poenitentiam, et sic per singula opera. Tum quia est eadem ratio et proportio in his, et in fide, et voluntate credendi, ut supra argumentabar. Tum etiam, quia verba eorum hoc sonant, ut patet ex supra citatis ex Cassiano, et ex aliis relatis ab Hilario. Cum enim dixisset, Massilienses consensisse, requiri gratiam, non solum ad perficiendum, sed etiam ad inchoandum hæc opera, subdit: *Neque enim alicui operi curationis annumerandum putant, exterrita supplicii voluntate, unumquemque ægrotum velle sanari*. Et infra: *Nec negari gratiam putant, si præcedere dicatur talis voluntas, quæ talem medicum quærat, non autem quidquam ipsa jam valeat*. Ponebant ergo initium totius salutis in hoc, quod est *velle sanari*, sub quo includitur, non solum, *velle credere*, sed etiam *velle poenitere*, et sub hoc *velle*, includebant quemque affectum, vel desiderium imperfectum, et petitionem, vel quemcumque alium conatum, aut diligentiam moralem, ad quodlibet auxilium gratiæ obtinendum. Unde tandem effectum est ut talem causam prædestinationis ponerent, non solum quoad collectionem effectuum ratione primi, sed etiam quoad singulos, quatenus in singulis antecedere poterat illud *velle*, seu *conari*, non solum ex fide supernaturali, sed etiam ex na-

turali, et ex humano conatu, quem ad hanc causalitatem sufficere arbitrantur.

22. *Refutatur sententia Semipelagianorum.* — Ex declaratione igitur hujus initii efficaciter refutatur hæc sententia, generalibus testimoniis supra adductis, potestque in huncmodum concludi ratiocinatio. Liberum arbitrium per se, et sine gratia Dei nihil potest efficere, quod ad vitam æternam, veramque justitiam per se conferat, vel utile sit: at initium salutis sive intrinsecum et formale, sive extrinsecum et causale, multum per se confert, et aliquid est magni momenti in illo ordine, ergo fieri non potest sine gratia: ergo e converso quid fieri potest sine gratia, non potest habere vim, et causalitatem talis initii. Majorem propositionem probant satis illa testimonia. *Sine me nihil potestis facere. Non sumus sufficientes cogitare aliquid ex nobis, quasi ex nobis, etc.*, et similia. Quanquam enim hæc testimonia exponantur de operibus pietatis, nemo tamen negare potest, quin opus, quod tantum bonum animæ afferre potest, quantum est prædestinatio, quoad omnes effectus ejus, ad pietatem valde pertineat, et ad vitam æternam per se conferat, atque utile sit. Et inde facile probatur Minor, quia principium intrinsecum supernaturale est, et ejusdem ordinis, ut supra probatum est, et videntur ipsimet Pelagiani agnovisse. Initium autem aliud, quod extrinsecum vocatur, si tale est, ut secum afferat omnes prædestinationis effectus, magni profecto momenti est, multumque confert ad salutem. Quare de illo, qui tale opus facit, dicere non possumus nihil facere, quod ad salutem conferat. At de omni illo opere, quod in hoc genere est aliquid, dicit Christus: *Sine me nihil potestis facere*; et Paulus, *Non sumus sufficientes cogitare aliquid ex nobis*. Ergo etiam tale initium fieri non potest sine gratia Dei.

23. Atque hoc est, quod Tridentina Synodus, sess. 6, cap. 5, contra hunc errorem docet, ac declarat ipsius, scilicet, *justificationis exordium in adultis a Dei per Christum Jesum præveniente gratia sumendum esse, hoc est ab ejus vocatione*. Quibus verbis docet, extra hoc exordium non esse cogitandum aliud initium justificationis, quia vel illud posset fieri sine gratia, et hoc non juxta Christi, et Pauli sententiam, vel si ad illud est necessaria gratia, non potest esse ante vocationem, quia ante prævenientem gratiam (utique primam, agitur enim de exordio ejus) nulla est gratia. Eodemque sensu definit Concilium Arausicanum,

cap. 3: *Si quis ad invocationem humanam gratiam Dei dicit conferri, non autem ipsam gratiam facere, ut invocetur a nobis, contradicit Isaia, et Apostolo dicentibus: Inventus sum a non quærentibus me*. Ex quo canone intelligimus, quod licet *Invocatio, petitio*, vel *desiderium*, vocetur principium extrinsecum auxilii, aut operis, pro quo Deum invocamus, etc., nihilominus tale principium, ut sit verum initium alicujus gratiæ, non posse id habere, nisi ipsum etiam sit a priori gratia. Et eodem sensu definit can. 4, Deum non expectare voluntatem nostram, ut a peccato purgari velimus, quia si hoc velle tale est, ut provocet Deum ad dandam purgationem delictorum, vel proximam dispositionem ad illam, necesse est ut ipsum etiam a gratia procedat, quia sine gratia nihil possumus in illo ordine. Et fere eodem modo procedunt alii canones illius Concilii, contra hunc errorem specialiter congregati. Hoc ergo est primum, et solidum fundamentum contra hanc sententiam.

24. *Quod meritum gratiæ illam destruat.* — Venio ad aliam partem supra positam de genere causæ, vel meriti, quod Semipelagiani tribuebant huic initio, quod a libero arbitrio solo esse dicebant. Nam ex hac parte sumit Augustinus aliud principale fundamentum, quo passim utitur contra hunc errorem, quia destruit rationem gratiæ, dum asserit ex nostris meritis dari: nam, teste Paulo, ad Romanos, 11: *Si ex operibus, jam non est gratia*. Efficacia autem hujus fundamenti pendet ex dicto puncto. Quia imprimis nullum genus causalitatis moralis, quod in nostris operibus cogitari possit, excludit rationem gratiæ, nisi meritum, ut patebit facile per cætera discurrendo. Nam triplex tantum modus causalitatis moralis hic intercedere potest, dispositionis, impetrationis, vel meriti: quanquam enim intra latitudinem horum modorum possit inveniri varietas, omnis tamen illa ad illa tria capita revocatur, neque hactenus aliud excogitatum est. Ex illis autem, dispositio, si nihil aliud addatur, non tollit rationem gratiæ, nam peccatori infunditur gratia juxta illius dispositionem, ut Concilium Tridentinum dicit, sessione sexta, capite septimo: et tamen gratis infunditur, secundum sanam et catholicam doctrinam, atque ita non obstante dispositione retinet gratia veram rationem gratiæ. Quod si hoc verum est etiam de dispositione ultima, quæ in peccatore præcedere potest, multo erit verius de dispositione remota, vel minus proportionata, aut quæ in eo genere minorem

causalitatem habeat, nempe dando occasionem, vel quid simile. Similiter impetratio non tollit rationem gratiæ, ut per se notum est, quia petitio non inducit rationem debiti ejusque efficacia per se spectata non nititur in justitia petentis, sed in liberalitate ejus a quo petitur. Unde quando peccator gratiam a Deo petit, veram gratiam petit, nec petendo aliquod donum, destruit in eo rationem gratiæ, si ob petitionem detur.

25. *Meritum de condigno repugnat gratiæ.* — Tota ergo vis illius fundamenti revolvitur ad causalitatem per modum meriti. Hoc autem meritum duplex distinguitur a theologis: unum de condigno, aliud de congruo. De priori omnes fatentur inducere rationem justitiæ, et ideo quantum est ex se excludere rationem gratiæ. Dico, *quantum est, ex se*, quia id, quod propter tale meritum datur, formaliter, et ut sic, non habet rationem gratiæ: si autem illud meritum fundatum sit in priori gratia, sine qua fieri non posset, ipsummet meritum potest dici gratia, et secundum hanc considerationem, etiam præmium ejus retinet rationem gratiæ. Quomodo etiam vita æterna appellata est ab Apostolo gratia, ad Romanos, sexto capite, et a Concilio Tridentino, sess. 6, c. 16, quia licet sit ex merito, tamen meritum ipsum est ex gratia. At si meritum esset de condigno, et non supponeret priorem gratiam, sed ex puris viribus liberi arbitrii haberetur, plane quidquid tali merito redderetur, nullam haberet rationem gratiæ, sed tantum mercedis. Meritum autem de congruo non videtur excludere rationem gratiæ, quia non inducit rationem justitiæ, sed congruentiæ, vel decentiæ, et in hoc est punctum difficultatis.

26. *De quo merito Semipelagiani loquerentur.* — Propter hanc ergo causam, aliquibus videtur necessario dicendum, Semipelagianos posuisse in illo suo initio fidei, vel salutis meritum de condigno. Quia non putant aliter posse habere efficaciam rationem, qua Augustinus, et alii Patres infra citandi, contra eos utuntur, quod destruerent rationem gratiæ. Unde Augustinus sæpe, in hoc pares facit Semipelagianos, et deteriores Pelagianis. Infert enim contra illos, quod ex eorum sententia sequatur, gratiam Dei secundum merita nostra dari: quod Pelagius retractare coactus est, et ne ipse damnaretur subdole retractavit, vel damnavit. Et eodem modo acerrime impugnat Faustum Joannes Merentius in responsione ad Hormisdam, in tom. 4 Bibliothecæ. At Pelagius ponebant meritum de condigno in

operibus liberi arbitrii respectu gratiæ, ut constat. Et sine dubio in hoc sensu videtur damnata illa propositio in Concilio Palæstino: illum enim sensum, ipsum nomen *meriti* simpliciter dicti præ se fert. Denique hoc etiam sensu necessario videtur intelligendum, quod Paulus ad Romanos 11. cap, infert. *Si autem gratia, jam non ex operibus.* Ut enim consequentia bona sit, oportet intelligi de merito de condigno. Atque ita exposuit ibi Cardinalis Toletus, ubi eodem modo intellexit Semipelagianorum sententiam, ejusque damnationem. Nec putat pertinere ad illum errorem, quod in bonis operibus liberi arbitrii, aliquod meritum de congruo divinæ gratiæ, etiam quoad primum ejus auxilium, ponatur. In qua sententia est etiam Vega, lib. 8. in Trid., cap. 5, et videtur fuisse plurium scholasticorum, ut capitibus sequentibus videbimus: qui post Concilium Arausicanum, et post totam disputationem Augustini, Prosperi, et aliorum contra Semipelagianos, scripserunt. Non est enim verisimile, aut ignorasse definitionem tantorum Patrum, aut contra illam opinatos fuisse, ergo intellexerunt eam solam tendere ad excludendum meritum de condigno ab operibus moralibus liberi arbitrii, quod Semipelagiani eis tribuebant.

27. At profecto difficile est hunc sensum attribuere Semipelagianis, solum ut argumentatio Augustini contra illos efficax sit. Primo, quia nullibi Augustinus ipse, vel Prosper hunc sensum in eis explicarunt, sed vel absolute locuti sunt, vel si quidpiam addunt, potius est ad extendendum locutionem ad omne meritum. Tale est illud Augustini de Prædestinatione Sanctorum, c. 20: *Videte si quid agitur isto modo, nisi ut gratia secundum merita nostra detur quolibet modo, ac sic gratia, non sit gratia.* Ubi pondero particulam illam, *quolibet modo*, nam ampliatur meritum ad quemcumque modum meriti. Secundo, quia Cassianus videtur expresse excludere meritum de condigno, Collat. 13, c. 9, et lib. 12, de Institut. renunc., c. 11 et c. 14. Inter alia sic inquit: *Dicimus enim secundum Salvatoris sententiam, dari quidem petentibus, et aperiri pulsantibus, et a quærentibus inveniri, sed petitionem et pulsationem, et inquisitionem nostram non esse condignam, nisi misericordia Dei id quod petimus, dederit, etc.* Ubi satis expresse excludit condignitatem ex parte nostri initii, imo statim solum quamdam occasionem videtur illi tribuere, dicens: *Præsto est, occasione tantummodo a nobis bonæ voluntatis oblata ad hæc omnia con-*

*ferenda.* Unde Hilarius in dicta epistola refert, solitos fuisse Gallos, sic pro se respondere: *Nec negari gratiam, si præcedere dicatur talis voluntas, quæ tantum medicum quærat, non autem quicquam ipsa jam valeat.* Tertio, quia nulla est sufficiens ratio præsumendi, Massilienses posuisse in hoc initio meritum de condigno. Nam principalis error Pelagii in hoc positus fuit, ipsi autem a Pelagio dissentiebant in reliquis omnibus, solum, ut Deum ab acceptione personarum liberarent, et salutem constituerent in potestate cujuscumque hominis adulti, hanc qualemcumque differentiam ex parte hominum quæsierunt, ad quam profecto non est necessarium meritum de condigno, sed quodcumque aliud sufficit.

28. *Meritum etiam imperfectum est contra gratiam, si non sit ex gratia.*—Quocirca vel hanc posteriorem partem, ut veriolem supponendo, vel certe ab illa controversia abstrahendo, dicendum est, efficax esse fundamentum Augustini contra illos, quod nimirum rationem gratiæ destruerent, posito merito primæ gratiæ ex solis viribus liberi arbitrii, qualemcumque illud posuerint, sive de congruo. Quod imprimis probatur auctoritate ejusdem Augustini, et aliorum Patrum, qui eum secuti sunt. Nam quod hic sit sensus Augustini, constat, quia ita negat meritum primæ gratiæ auxiliantis, sicut admittit mereri peccatorem per fidem auxilia ad penitentiam agendam, vel charitatem obtinendam. Et de hoc eodem merito dicit, per illud destrui rationem gratiæ in dono, quod ratione illius datur, si fides sit ex natura, et non ex gratia. At certissimum est, illud meritum solum esse de congruo, etiam in actu fidei infusæ, vel quocumque alio, quem facit homo existens in statu peccati mortalis, ex auxilio supernaturali Dei; ergo idem sentit de operibus naturæ, si in eis quodlibet meritum gratiæ, etiam de congruo tantum, ponatur. Id autem constat præcipue ex dicto libro de Prædestinatione Sanctorum, et de Bono persever., et ex epistolis 105 et 106, et 1 Retract., cap. 9, et ante exortos Semipelagianos eodem modo illam sententiam impugnaverat, lib. 1, ad Simplicianum, q. 2, et lib. 2, de Peccat. mer. et remiss., cap. 17, lib. 4, contra Julianum, cap. 3, et lib. 2, contra duas epistolas Pelagii, cap. 17.

29. Secundo, in hac sententia, et fundamento imitati sunt Augustinum fere omnes posteriores Patres, Prosper contra Collatorem, id est Cassianum, præcipue contra ejus collationem 13, cap. 11 et 12, et ad objectiones

Gallorum, præsertim ad 4, Fulgentius, lib. 1, ad Monimum, et expressius libro de Incarnat. et gratia, cap. 18, et Petrus Diaconus, libro de Incarnat. et gratia, cap. 8, Isidorus, libro de Summo Bono, cap. 3, Anselmus, libro de Concor. præscientiæ et prædestin., et super Paulum, locis infra referendis, optime Gregorius, lib. 33 Moral., cap. 20, alias 25, circa illa verba Job, cap. 45: *Quis ante dedit mihi, ut reddam ei?* ubi Massiliensium sententiam tacito nomine impugnat. Magis tamen uti videtur primo argumento supra posito, et testimoniis Scripturæ sacræ, quæ illud confirmant, verumtamen etiam hoc posterius indicat, dicens: *Si quid nos bone operationis dedimus, ut ejus gratiam mereamur, ubi est quod Apostolus dicit, gratia salvoati estis, etc.* Atque ad idem applicari potest quod lib. 17, Moral., cap. 10, alias 11, dixerat, explicando illa verba Job, *Cujus adjutores, et conjungendo illa cum verbis Pauli 1, Corinth. 3: Coadjutores Dei sumus.* Nam hoc posterius, servato debito ordine, verum est, illud vero prius dicitur propter eos, qui plus justo sibi arrogant: unde ait Gregorius, *Qui de sensu suo alta sapiunt, esse humiliter adjutores Dei nolunt, quia dum se utiles Deo esse æstimant, a fructu se utilitatis alienant.* Videri etiam potest, lib. 24, cap. 6, ad finem, alias, cap. 12, et Hom. 9, in Ezechiel., et lib. 1, Dialog., cap. 4. Denique Bernardus, egregie vim hujus rationis indicavit, serm. 67, in Cantica, dicens: *Non est quod gratia intret, ubi jam meritum occupavit. Nam si quid de proprio inest, quantum est, gratiam illi cedere necesse est, deest gratiæ quidquid meritis deputatur.* Ac si diceret, meritum ex se gratiam excludit, consideratis propriis rationibus utriusque secundum se: tamen quia multiplex potest esse meritum, quantum illud est, tantum minuit de ratione gratiæ. Rursus, serm. 74, post gratiæ commendationem, subdit: *Quod si quis dicat, Gratia Dei sum id quod sum, studeat autem captare gloriolam, pro gratia, quam accepit, nonne fur est, et latro?* Ubi alludere videtur, ad id 1. Corinth. 3. *Quid gloriaris quasi non acceperis?* Per illud autem diminutivum, *gloriolam*, indicat, etiamsi quis non sibi tribuat justitiæ meritum, sed qualemcumque, etiam in eo furem esse et latronem, dum gratiam, tanquam gratiam non recognoscit.

30. Tertio Concilium Arausicanum, cap. 6, non solum contra sententiam Semipelagianorum definit, sed favet etiam fundamento sumpto ex repugnantia meriti et gratiæ, sive meritum de

condigno, sive de congruo vocetur, si naturæ viribus tribuatur. Quia nihil distinxit Concilium, et non est verisimile reliquisse hoc subterfugium Semipelagianis. Sic ergo ait in dicto capite sexto: *Si quis sine gratia Dei credentibus, volentibus, desiderantibus, conantibus, laborantibus, vigilantibus, studentibus, petentibus, quærentibus, pulsantibus nobis misericordiam dicit conferri, non autem divinitus, ut credamus, velimus, et hæc omnia, sicut oportet, agere valemus, per infusionem et Spiritus sancti inspirationem in nobis fieri confitetur, aut humilitati, aut obedientiæ humanæ subjungit gratiæ adjutorium, nec ut obediens humillimus, ipsius gratiæ donum esse consentit, resistit Apostolo dicenti: Quid habes quod non accepisti? 1, Corinth. 4, et gratia Dei sum id quod sum, 1, Corinth. 5.* Ex quibus duobus testimoniis primum magis pertinet ad primum punctum, tamen etiam confirmat fundamentum positum contra Massilienses, quatenus Paulus addit: *Si autem accepisti, quid gloriaris quasi non acceperis? Nam sensus est, quid gloriaris quasi non gratis acceperis, ut etiam Concilium indicat.* Alioquin Semipelagiani non contradicebant Paulo, fatebantur enim se accipere omnia dona gratiæ a Deo, et ita nihil subtrahebant donationi Dei seu acceptioni a Deo: tamen quia dicebant se accipere ex nescio quo merito suo, quod non per gratiam, sed per naturam habebant, consequenter gloriabantur de illis donis, tanquam de non acceptis, utique *gratis*, et consequenter tollebant veram gratiam. Aliud vero testimonium est evidentius, nam etiam Semipelagiani contendunt, hominem per gratiam esse id quod est, id est, justum et sanctum: et nihilominus dicit Concilium contradicere Paulo, dum sibi tribuunt meritum ejus gratiæ: ergo sentit, ex eo contradicere, quod meritum ponunt, contradictionem involvens cum gratia.

31. Et hoc ipsum confirmat idem Concilium in capitulis sequentibus, præsertim cap. 17, dum ait: *Fortitudinem Christianam Charitas facit, quæ diffusa est in cordibus nostris, non per voluntatis arbitrium, sed per Spiritum sanctum qui datus est nobis, nullis meritis gratiam prævenientibus.* Et cap. 18: *Debetur merces bonis operibus, si fiant, sed gratia quæ non debetur, præcedit ut fiant.* Sic etiam Concilium Tridentinum, sess. 6, cap. 5, docet, exordium justificationis a gratia præveniente sumi, id est, a vocatione qua nullis eorum existentibus meritis vocantur. Ubi facile insinuat, ut vocatio habeat rationem gratiæ, necessarium esse, ut nullis existentibus meritis detur: dum autem